

České země patřily po většinu 19. a ve 20. století k největším světovým výrobcům chmele. Chmel byl zároveň významným exportním artiklem ekonomiky meziválečné ČSR. Předkládaná diplomová práce se snaží objasnit proces kartelizace produkce chmele v českých zemích od jejich počátků v 19. století až po rok 1938, jeho příčiny, formu vzniklých institucí i jejich výsledky. Vývoj kartelů v tomto odvětví zemědělské výroby je zasazen do do rámce, vytvářeného dynamikou hospodářských cyklů a proměnami státní hospodářské politiky. V návaznosti na impulsy z institucionální ekonomie vychází studie z předpokladu, že vznik kartelů, jejich forma a stabilita jsou do velké míry produktem struktury daného odvětví, současně však svou aktivitou tuto strukturu pozměňují. Vývoj odvětví je analyzován s využitím konceptů F. Kleinwächtera, J. A. Schumpetera, M. Olsona a neoklasické syntézy, s nimiž se pracuje jako s ideálními typy. Studie pracuje s pojmem exportního kartelu a ukazuje strukturálně determinované limity jeho vzniku v typově silně exportně orientovaném odvětví. Analyzovány jsou i koluzivní struktury v navázaných odvětvích téhož výrobního řetězce: obchodu chmelem a v pivovarnictví; akcent je přitom položen na interakci kartelů v rámci plně kartelizovaného výrobního řetězce. Studie ukazuje, že kartely v chmelařství byly „děťmi příležitosti“, s malou kauzální vazbou na vývoj hospodářského cyklu. Přestože v odvětví vznikly i federativně uspořádané mezinárodní kartelové struktury, byly výsledné instituce spíše nestabilní a jejich vliv byl omezený. Ve většině případů pokusy o vytvoření kartelu selhaly. Studie potvrzuje tezi, že „i kdyby soupeři velmi rádi nekale kooperovali, jejich úspěch je spíše výjimkou, než pravidlem.“ Přes svou nestabilitu však daly impuls k modernizaci produkce chmele a zároveň, omezením konkurence, zabránily tomu, aby malé zemědělské podniky opustily odvětví.